

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. I. Peccatum veniale non remittitur in hac vita absque infusione gratiæ habitualis, in re, aut saltem in jure; adeòque numquam remittitur peccatum veniale existenti in mortali, hoc non remisso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

SECTIO SEXTA.

De Necessitate & efficacia Penitentia ad remittendum peccatum veniale.

M Ulis remedijs expiari possunt peccata venialia, ut disertis verbis docet Concilium Trident. sess. 14. c. 5. ibi: Nam venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam rectè & scilicet, citrà, omnem præsumptionem in Confessione dicuntur; quod piorum hominum usus demonstrat, taceri tamen citrà culpam, multisq; alijs remedijs expiari possunt.

Porro quæ sint ista remedia, Concilium nupitum meminit: unde factum, ut varii variè sentiant de hoc puncto: quidam enim etiam per dolorem naturalem putant ea posse tolli; alii per quancumque infusionem gratiæ, etiam si non adsit detestatio illorum, dummodo non sit actualis complacentia in illis: nonnulli per quemcumque actum bonum supernaturalem; aliqui per quancumque attritionem: alii è contrario non nisi per contritionem, aut per attritionem, & conjunctionem cum Sacramento Penitentia; alii verò etiam per attritionem, & alia Sacramenta. Si autem queratur, quid ego sentiam in hac tanta varietate sententiarum? Dico primò:

CONCLUSIO I.

Peccatum veniale non remittitur in hac vita absque infusione gratiæ habitualis, in re, aut saltem in jure; adeoque nunquam remittitur peccatum veniale existenti in mortali, hoc non remisso.

Intelligitur Conclusio de potentia ordinata; nam si peccatum mortale de potentia absoluta potest remitti absque ulla infusione gratiæ per meram extrinsecam condonationem, ut docuimus Sect. præcedenti concl. 6. multò magis, aut saltem æquè peccatum veniale.

Sic ergo intellecta Conclusio probatur: quia vel remittitur peccatum veniale in Sacramento; Sacramentum autem confert gratiam non penitentibus obicem, ut omnes Catholici fatentur, vel remittitur peccatum veniale extra Sacramentum, & tunc necessariò intervenit

aliquis actus meritorius augmenti gratiæ, quod utique augmentum vel statim confertur, quando nimirum actus meritorius est satis intensus, vel reservatur usque ad instantis mortis, puta quando actus meritorius est remissior, ut probabile docet Scotus 4. dist. 21. q. 1. n. 9. ibi: Istud est probabile in alijs; quia cum quodcumque meritum, mereatur (ut credo) augmentum gratiæ, quia aliquem determinatum gradum gloriæ, ad quem requiritur ut dispositio prævia aliqui gradus gratiæ, & non semper Deus post quemcumque actum meritorium auget gratiam proportionatam merito, videtur quòd augmentum debitum merito remissis reservet usque ad instantis mortis.

Tali, inquam, casu, vel etiam ipsa remissio venialium reservatur usque ad idem instantis, ut videtur innuere Scotus supra immediatè subscribens: Et eodem modo de ipsa deletione venialium, quæ est quoddam præmium non principale istorum meritorum, sicut & augmentum charitatis in tali vel tali gradu. Aut si peccata statim remittantur, saltem non sine infusione gratiæ in jure, cum jam per illud opus meritorium, quantumvis remissum, acceperit homo jus ad augmentum gratiæ pro instanti mortis.

Interim probabiliùs apparet, statim quocumque opere meritorio, etiam remissiori, completo, conferri augmentum gratiæ; idque quia subiectum capax est, & virtus activa sufficienter applicata: siquidem hoc ipso quo quis facit actum meritorium, sufficienter movet voluntatem divinam, quæ sola est causa efficiens illius augmenti; neque ex auctoritate, vel ratione ostendi potest evidenter, quòd alia dispositio in nobis requiratur.

Nec obstat, quòd gloria non statim detur; quia hæc repugnat statui viatoris. Deinde illa non est nobis promissa nisi dependenter à finali perseverantia, ut colligitur ex Trident. sess. 6. can. 32. ibi: Et ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum &c. nihil autem simile ibi vel alibi dicit de augmento gratiæ, sed simpliciter decernit, Iustificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Iesu Christi meritum, cuius vivum membrum est, sunt, verè mereri augmentum gratiæ.

Adeoque nobis non licet dicere, illud augmentum solum esse promissum sub conditione certæ intensiõis, cum illa conditio pendeat à sola divina voluntate (suppono tamen certum merita nostra non esse dispositio-

Probabile est quòd augmentum gratiæ aliquando reservetur usque ad instantis mortis. Scotus.

3. Contrarium apparet probabilius.

4. Non obstat quòd gloria non statim detur.

Nulla est ratio differendi augmentum gratiæ.

nem

nem physicam ad gratiam, sed purè putè morale) cuius nullum extat indicium neque in Scriptura, neque in Conciliis, nec in SS. Patribus. Si autem absolute promissum est, cur non illico conferatur opere completo? Nulla est urgens ratio dilationis.

5. Fieri posset ut esset ratio aliqua differendi remissionis venialium.

Ceterum fieri posset, ut esset ratio aliqua differendi remissionem peccatorum venialium, scilicet actualis permanentia in illis. De quo casu videtur tantum loqui Doctor Subtilis; nam verbis præallegatis actum subiungit: *Et hoc est rationale, quia in illo instanti (mortis) iste primo fit in statu alio, & premium meritorum reddis eis impediunt status viatoris, vel aliquid concomitans statum huiusmodi.*

puta permanentia actualis in illis. Scotus.

Quæritis quid sit illud concomitans? Respondeo, actualis permanentia in peccato veniali. Sic enim scribit Scotus ibidem n. 8. *Ad propositum, opera istius, qui moritur in charitate, est post mortem non referantur ab ipso ad veniale, in quo moritur, dimittendum: nec etiam ipse habeat aliquem actum novum meritorium, per quem deletur veniale: tamen illa opera prius facta, possunt esse à Deo relata ad remissionem istius venialis post mortem. Et hoc isto modo, quia causa impedibilis dum est impedita, non ponit effectum, dum verò est non impedita, ponit: sed merita istius morientis in charitate essent causa sufficientes deletionis venialium istius, vel relata ab ipso, vel à Deo acceptante illa in ordine ad istud: sunt autem impedita dum iste vivit, si semper actu manet in peccato veniali: post mortem verò non sunt impedita, quia tunc non contrahitur actum peccati venialis: igitur per illa debentur venialia post hanc vitam. Sed de his plura, ubi de remissione venialium post hanc vitam.*

6. Aliqui docent, peccata venialia remitti in hac vita sine infusione gratiæ, & probatur primo.

Hicquæ.

Impræsentiarum restat probandum, numquam remitti in hac vita peccatum veniale existenti in mortali, hoc non remisso, quod nonnulli negant; qui consequenter asserunt, peccatum veniale, de facto remitti in hac vita sine infusione gratiæ. Et probant primò; quia veniale non includit privationem gratiæ, & compatitur cum ipsa: ergo non requiritur ad remissionem ipsius infusio gratiæ. Ita Hiquæus in suo Comment. 4. distinct. 21. q. 1. n. 50.

Responso.

Respondeo; ex illo Antecedente ad summum sequitur, quod non requiratur prima gratia justificans, neque secunda tamquam causa formalis, ita ut per ipsam gratiam habitualement, quam Deus infundit, deletur culpa, & macula relicta ex culpa veniali, sicuti deletur culpa & macula relicta ex peccato mortali.

Peccatum veniale præter obligationem ad penam, relinquit maculam.

Suppono, peccatum veniale præter obligationem ad penam relinquare in anima aliquam maculam: Quia, ut ait Scotus supra n. 8. *videntur Sancti distinguere inter remissionem culpæ cuiuscumque, & penam.* Illam autem maculam, tametsi gratia habitualis non deleat in genere causæ formalis, seu physicæ, seu moralis ex or-

dinatione divina; equidem, ut nobis apparet verisimilius, deletionem ejus necessariò concomitatur, juxta præfens Dei decretum.

Probat secundò suam opinionem Hiquæus; quia venialia remittuntur per Sacramentalia, neque Ecclesia explicat usum Sacramentalium esse tantum in iustis; immo contrarium, ut patet in aspersione aquæ benedictæ, quæ tam iustis, quam peccatoribus communicatur.

Respondeo; Ecclesiam quidem permittere usum Sacramentalium peccatoribus, nullibi tamen docere, hunc usum ipsi esse utilem ad remissionem venialium; potest quippe aqua benedicta alias habere utilitates, propter quas à peccatoribus usurperetur. Patet, quia etiam domus, animalia, & aliæ res aqua benedicta asperguntur, in quibus non habet illam utilitatem.

Probat tertio; secundum communem sententiam, remittuntur peccata venialia iustis post mortem in instanti separationis, sed tunc non infunditur aliqua gratia de novo.

Respondeo, hoc esse per accidens; quia miram gratia antea infusa fuit, non tamen remissa peccata venialia propter impedimentum. Adde, probabile esse, ut supra docet Scotus, augmentum gratiæ debitum meritis remissis, relevari usque ad instant mortis.

Probat quartò; opus satisfactorium pro peccata temporalia, factum à iusto, non meretur ei gratiam, nisi excedat debitam satisfactionem, quia in pœnis & præmiis servatur justitiæ commutativæ proportio & æquitas: ergo quandoque opus iusti bonum non meretur gratiam: ergo ad remissionem peccati venialis, etiam in iusto per opus bonum, neque ex conditione operis, neque ex necessitate remissionis, neque ex ratione satisfactionis exigitur gratia infusio.

Respondeo primò; ex hac probatione sequitur, quod opus satisfactorium pro peccata temporalia factum à iusto, non mereatur ei remissionem peccati venialis, nisi excedat debitam satisfactionem, quod non puto facile Hiquæus admiserit. Probatur autem Consequentià; quia aliquoquin in pœnis & præmiis non servatur justitiæ commutativæ proportio & æquitas. Ideo

Respondeo secundò; opus bonum duplicem potest habere effectum, unum quæ pœnosum est, & eatenus est satisfactorium; alterum quæ est opus hominis iusti, & in tantum est meritorium. Nonne per satisfactionem Sacramentalem impletam in malo statu, satisfit obligationi, & obtinetur effectus? Planè in sententia Doctoris Subtilis, de qua suo loco.

An fortè existimas, quod contritio hominis iusti, quæ & ipsa est satisfactio pro peccata temporalia, careat merito suo, nisi deleat totam pœnam, seu potius nisi excedat debitam satisfactionem? Non est credibile, cum

Trident

Trident. sess. 6. can. 32. generaliter doceat, iustificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Jesu Christi meritum, cujus vivum membrum est fuit, verè mereri augmentum gratiæ. Sed de his plura alibi.

Neque valet hoc argumentum; peccator potest satisfacere pro pœna temporali: ergo potest satisfacere pro culpa; negatur quippe Consequentiæ pro culpa; quia, ut superius diximus ex Scoto 4. dist. 15. q. 1. n. 7. De potentia ordinata Deus non disposuit alicui peccatori dare primam gratiam, nisi in virtute meriti illius, qui erat sine peccato scilicet Christi: quia, sicut actum est supra, non disposuit sibi reconciliare inimicum, nisi per obsequium magis gratiam, quàm offensam eius erat sibi displicens: & tale obsequium eius est passio Christi, vel meritum eius, & sicut non disposuit dare gratiam peccatori sine passione, sine qua gratia nulla potest esse satisfactio (reconciliatio) omnino, quia nec æquivalens aliquo modo, nec simpliciter, nec in divinis acceptatione, ideo multò magis de potentia ordinata non est possibile satisfactio Deo de peccato, nisi in virtute passionis Christi.

Satisfactio, inquam, pro culpa; imprimis pro mortali, de qua ibi loquitur Doctor, deinde etiam pro culpa veniali; similis quippe est ratio, ut manifestè declaratur in illo, qui (juxta Scoti sententiam, de qua conclud. sequenti) satisfacit in inferno pro pœna temporali, debitor peccato veniali, in hac vita non remittit; nam culpa in æternum manet, quoniam damnatum indignus est misericordiâ & reconciliatione per sanguinem Jesu Christi. Idem dico de omni homine existente, & perseverante in peccato mortali; cum enim perseveret inimicus Dei, indignus prorsus est reconciliatione, etiam pro levissima injuria.

Ita apertè docet S. Bonaventura 4. dist. 21. p. 1. a. 1. q. 1. n. 5. Dicendum, inquit, quòd aliquo modo potest fieri, quòd venialia sine gratia gratum faciente deleri possint per gratiam gratis datam. Et rationem hinc ostendere voluerunt pro eo videlicet, quòd veniale peccatum non repugnat gratiæ gratum facienti, sed gratis data; nec offendit Majestatem divinam, quia ibi non diligitur aliquid supra Deum, sed aliquantulum inordinatè sub Deo; & ideo sicut mortale potest deleri per gratiam, quia ei repugnat, & quia gratia Deo offenso reconciliat, & quia Deum contemptum, amare facit super omnia, sic veniale potest deleri per gratiam gratis datam, que illam modicam inordinationem removel, & illam occasionem minus amandi Deum, ab ipsa anima tollit. nec oportet ibi esse gratiam elevatam animam ad dilectionem Dei super omnia, quia per veniale nihil amatur supra Deum.

Sed hæc positio licet probabilis videatur, à veritate tamen deviat, si quis inspiciat. Omne enim peccatum, eo ipso quòd peccatum est, aliquo modo animam defæcit, & aliquo modo ipsam deordinat, & necesse est ex hoc, quòd aliquo modo Deo displiceat. Quoniam igitur nota displicentiæ minima, que esse potest, sine habitu,

qui reducit ad complacentiam, & ad amicitiam, auferri non potest, tenendum est omnino de omni peccato generaliter, quòd nullum omnino potest deleri sine gratia gratum faciente; sic enim decrevit nos sanare divina misericordia; & hoc dicunt Sancti, & sonat Scriptura, que maxime ponit gratiam esse necessariam ad delenda peccata. Hucusque Doctor Seraphicus.

Et pro se allegat D. Augustinum 21. de Civit. c. 27. ubi docet nec parvâ, nec magna peccata nobis dimitti, nisi nos dimiserimus debitoribus nostris. Hoc, inquit D. Bonaventura, non est aliud, nisi quia dum homo non dimittit, est semper in peccato: ergo nullum peccatum potest homini dimitti, quamvis est in peccato mortali.

Hæc sunt verba D. Augustini: Verumtamen nec ipsa magna (peccata) à quibus omnino mutatis in melius moribus, recedendum est, dimittuntur gratibus, nisi fiat, quod ibi dicitur: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si enim minima peccata, sine quibus non est etiam vita iustorum, aliter non remittuntur: quantum magis multis & magnis criminibus involuti, etiamsi ea perpetrare iam desinant, nullam indulgentiam consequuntur, si ad remittendum alius, quòd in eos quisquam peccaverit, inexorabiles fuerint, cum dicat Dominus: Si autem non dimiseritis hominibus peccata, neque Pater vester dimittet vobis.

Solet etiam ad hoc propositum allegari, quòd inculcat Apostolus 1. Cor. 13. v. 3. Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuerò, nihil mihi prodest. Prodesset autem multum, si homo peccator posset satisfacere non tantum pro pœna temporali, sed etiam pro reatu culpæ venialis, qui solus sufficit ad impediendam, seu differendam vitam æternam.

Dices; adhuc prodesset multum, tamen si pro sola pœna temporali posset satisfacere: ergo hæc Scriptura vel nihil probat, vel probat contra Scotum, existentem in peccato mortali nequidem pro pœna temporali posse satisfacere.

Respond. neg. Antec. Numquid furi multum prodest, quòd suspendatur? Et tamen per suspendium satisfacit pro pœna temporali, vel potius satisficitur. Numquid solutio centum florenorum multum prodest solventi, quia per illam liberatur à debito antea contracto? Nemo sic loquitur, quoniam non liberatur à debito, nisi per æqualem solutionem, & quantum bonum est illa liberatio, tantum malum est carentia suæ pecuniæ: ergo similiter, qui solvit pro pœna temporali, quòd lege statutum est, nihil proficit; quia quantum bonum est liberatio à pœna, tantum malum est solutio æquivalentis.

Quamvis ergo status peccati mortalis, non tollat potestatem satisfaciendi pro pœna temporali, tollit tamen satisfactionem reconciliativam pro culpa, quoniam hæc reconcilia-

71
allegans pro
se D. Aug.

13.
Referuntur
verba
D. Aug.

Probat
etiam hæc
sententia ex
Apost. 1.
Cor. 13.

14.
Obiecta.

Solvitur

11
110

tio gratia est, & misericordia per Christum, quam non convenit fieri nisi illi, qui per gratiam habitualement est vivum membrum Christi.

15. Sicut mortalia, ita nec venialia peccata remittuntur, nisi gratis divina misericordia.

1-1007. 1.

Sicut ergo necessarium est credere, juxta Trident. sess. 6. c. 9. neque remitti, neque remissa fuisse umquam peccata mortalia, nisi gratis divina misericordia propter Christum, ita multum conveniens est, & pie credi potest, neque remitti, neque umquam remissa fuisse peccata venialia, nisi gratis divina misericordia propter Christum. Nam de peccatis venialibus scriptum est 1. Joan. 1. v. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus; ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Et continuo attestitur modus remissionis: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Ergo gratis fit remissio omnium peccatorum tam mortaliu[m]; quam venialium.

Et verò quod propter Christum, colligitur ex illis, quae paucis interjectis subjiciuntur: Si quis peccaverit, inquit Joannes in eadem Epist. c. 2. v. 1. & 2. advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris &c. Illa autem propitiatio indigni sunt, qui voluntarie permanent in statu peccati mortalis, tamquam capitales hostes Christi, & Dei.

16. Explicatur D. Aug. de fidelibus iustis.

Quapropter quod ait D. Augustinus Enchirid. c. 71. De quotidianis autem brevibus levibusque peccatis, sine quibus haec vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit, intellige de fidelibus iustis. Nam immediate sequitur: Eorum est enim dicere: Pater noster qui es in caelis, qui iam Patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu Sancto. Delet omnino haec oratio minima & quotidiana peccata, si caetera adsint, id est, si subiectum est debite dispositum per gratiam justificantem. Unde quos hic vocat fideles, superius lib. 21. de Civit. cap. 27. nominat iustos, ut sensus sit: De quotidianis autem brevibus, levibusque peccatis, sine quibus etiam vita iustorum non ducitur, quotidiana eorum oratio satisfacit.

Sed numquid haec oratio tantum delet minima & quotidiana peccata iustorum? Delet & illa, inquit Augustinus supra in Enchirid. a quibus vita fidelium, scelerate etiam gesta, sed penitendo in melius mutata, discedit: si quemadmodum veraciter dicitur, Dimitte nobis debita nostra, quoniam non desunt, qua dimittantur, ita veraciter dicitur: Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, id est, si fiat quod dicitur. Ergo Augustinus hoc loco non faveat sententiae Hiqueti, ut ipse perperam existimat.

17. Ultimam argumentum Hiqueti.

Nec quidquam probat ultimum eius argumentum, quod proponit sub hac forma verborum: Haec, inquit, sententia est magis pia, & commendat divinam iustitiam & misericordiam, & contraria retardaret à bono

opere ob rigorem, si omnia opera peccatorum essent mortua quantum ad effectum satisfactionis.

Respondeo, nequaquam retardare à bono opere; sed potius excitare ad illa bona opera, quae sunt necessaria ad remissionem peccati mortalis, ut sic etiam leviorum peccatorum veniam possint obtinere. Unde nostra sententia nihil derogat vel iustitiae, vel misericordiae divinae, qui enim non curat deletionem peccati mortalis, parum erit sollicitus pro delendis venialibus; neque congruit, ut leviores offensa remittantur illi, qui non curat de remissione graviorum: illa siquidem incuria reddit ipsum minus dignum tali remissione. Ex his sequitur

CONCLUSIO II.

Quamvis in inferno poena, debita peccato veniali non remissa, possit finire, macula tamen semper permanet.

Suppono, uti suppositi praecedenti Conclusioni, peccatum veniale, praeter reatum seu obligationem ad poenam, relinquere post se maculam habitualement; quod à posteriori factum manifestè colligitur ex universali praxi Ecclesiae, quae imponit Paenitentiam Sacramentalem pro solis venialibus confessis, & per absolutionem quoad culpam remittit.

Ratio à priori est; quia peccatum veniale est vera & realis offensa Dei, juxta illud Jacobi Apostoli cap. 3. v. 2. In multis offendimus omnes. Sicut ergo peccatum mortale, quia gravis offensa, relinquit post se maculam habitualement gravem; pari utique ratione peccatum veniale: quia levis offensa, relinquit post se maculam habitualement levem. Utrumque ergo displicet Deo, quia per utrumque violatur lex Dei, adeoque est virtualis quidam contemptus Dei, qui non potest ei non verè & realiter displicere, licet inaequaliter.

Suppono praeterea, moraliter non contingere, ut damnatus praeter peccatum mortale actuale, quod est causa damnationis, non habeat aliquod peccatum veniale non remissum quoad culpam, aut, si omnia remissa sint quoad culpam, pro quo non restat persolvenda aliqua poena.

His suppositis, quaestio multum disputata inter Doctores Catholicos est, an poena, correspondens illi peccato, in inferno sit aeterna, an verò temporalis, ita quòd aliquando accipiat finem.

Et quamvis Doctor Angelicus 1. 2. q. 87. a. 5.